

## הלכות טוען ונטען פרק טז

א. ראובן שמכר שדה לשמעון, והיה לוי מעדי השטר, ובא לוי לערער על השדה, ולטען שראובן גזל אותה ממנו אין שומעין לו, ואין משגיחין על ראיות שביא על אותה שדה, והרי אבד כל זכותו: שאומרין לו היאך תעיד על המכר, ותחזור ותערער.

ב. וכן אם העיד לוי בשטר שכתוב בו השדה הפלונית שלראובן מצד מזרח, או מערב הואיל ועשה השדה סימן לאחר, והעיד בשטר אבד את זכותו, ואינו יכול לחזור ולערער: שאומרין לו היאך תעיד בשטר זה שכתוב בו השדה הזאת מצד פלוני, ותחזור ותערער עליה.

ג. טען העד ואמר, תלם אחד הוא שעשיתי סימן ולא כל השדה, ואותו התלם הסמוך למצר בלבד, הוא שלראובן הרי זו טענה הנשמעת; ויש לו לעורר על כל השדה, חוץ מאותו התלם.

ד. אין כל הדברים אמורים, אלא באחד מעדי השטר שבא לערער. אבל הדין שקים השטר יש לו לערער, מפני שיכול לטען ולומר, לא ידעתי מה היה כתוב בשטר: מפני שיש לדינן לקים את השטר, אף על פי שלא קראוהו. אבל העדים אין חותמין על השטר אלא אם כן קראוהו כלו, ודקדקו בו.

ה. בא שמעון, ונמלך בלוי ואמר לו, הריני קונה שדה פלונית מראובן, בעצתך שנקנה אותה, אמר לו לוי לך וקנה, טובה היא יש לו ללוי לערער עליה, ולא אבד את זכותו: שהרי לא עשה מעשה; ויש לו לומר רצוני היה שתצא מתחת יד ראובן שהוא אלם, כדי שאתבענה בדין ואקח שדי.

ו. ראובן שערער על שמעון, ושמעון אומר איני יודע מה אתה סח, אלא שדה זו מלוי לקחתיה, והרי עדים שאכלתיה שני חזקה אמר לו ראובן והרי יש לי עדים שבערב באת אלי ואמרתי לי, מכר לי שדה זו אין זו ראיה; ויש לשמעון לומר רציתי לקנות ממך, כדי שלא תערער ולא תטריחני בדין, אף על פי שאיני יודע אם היא לך, או אינה. וכן כל כיוצא בזה. ואם לא טען שמעון טענה זו, אין טוענין לו.

ז. ראובן שערער על שמעון, והביא עדים ששדה זו שלו, ושמעון שבתוכה טוען, אתה מכרתה לי ואכלתיה שני חזקה, וראובן אומר, גזל אכלת בין שלא היו שם עדים שאכל כלל, בין שהיה שם עד אחד שאכלה שלוש שנים אינו חייב להחזיר הפרות שאכל, שהרי הוא אומר שלי אכלתי; ואין עליו עדים שמחביין אותו בפרות, שהרי מעצמו הודה. וזה העד שהעיד שאכלה שלוש שנים, ליפות כוחו שלאוכל הוא בא, ואלו היה עמו אחר, היתה השדה עומדת בידו. לפיכך ישבע ראובן הסת שלא מכר, ותחזור לו השדה; וישבע שמעון הסת שאינו חייב לו כלום בפרות שאכל, ויפטר.

ח. היו שני עדים מעידים על שמעון שאכלה פחות משני חזקה, יחזיר כל הפרות שאכל. ואפלו היה עד אחד חייב להחזיר על פיו, שהרי אינו מכחיש העד, אלא אומר אמת העיד ואכלתי שתי שנים, ושלי אכלתי; ונמצא מחייב שבועה, ואינו יכול להשבע; ומשלם.

ט. כל המְחִיב לְהַחֲזִיר הַפְּרוֹת אִם לֹא הָיוּ יְדוּעִין, וְאִין בֵּית דִּין יְכוּלִין לְשַׁעַר אוֹתָן כְּשֹׁכֵר הַבָּתִּים וְכִיּוֹצֵא בּוֹ שֶׁהוּא יְדוּעַ, אֲלֹא הָיוּ פְּרוֹת אֵילָן אוֹ פְּרוֹת שָׂדֶה, שְׂאִינָן יְדוּעִין הוֹאִיל וְאִין כָּאן טְעָנָה וְדָאִית, יִשְׁלַם מֶה שְׂיֻדָּה בּוֹ שְׂאֲכָלוּ; וּמַחְרִימִין עַל מִי שְׂאֲכָל יוֹתֵר, וְלֹא יִשְׁלַם.

י. כָּל הַמַּחֲזִיר קֶרֶקַע מִתַּחַת יָדוֹ אִם שֹׁכֵרָה לְאַחֲרִים כְּשֶׁהָיָה מַחֲזִיק בָּהּ, וְהָיוּ הַשּׂוֹכְרִין קְיָמִין מוֹצִיאִין מֵהֶן הַשֹּׁכֵר פַּעַם שְׁנִיָּה, וְנוֹתְנִין לְבַעַל הַקֶּרֶקַע; וְחוֹזְרִין וְתוֹבְעִין זֶה שֹׁכֵר לָהֶם, מְקוֹם שְׂאִינוֹ שְׁלוֹ.

יא. אָסוּר לְאָדָם לְטַעַן טְעָנַת שֶׁקֶר, כְּדִי לַעֲוֹת הַדִּין אוֹ כְּדִי לַעֲפֹבוֹ. פִּיּוּד: הָיָה נוֹשֶׁה בַּחֲבֵרוֹ מָנָה לֹא יִטְעֲנֵנוּ בְּמֵאֲתָיִם, כְּדִי שְׂיֻדָּה בְּמָנָה וְיִתְחַיֵּב שְׁבוּעָה. הָיָה נוֹשֶׁה בּוֹ מָנָה, וְטַעֲנֵנוּ מֵאֲתָיִם לֹא יֹאמֶר אֶכְפֹּר בְּכָל בֵּית דִּין וְאוּדָה לוֹ בְּמָנָה פִּינִי לְבִינוֹ, כְּדִי שְׁלֹא אֶתְחַיֵּב לוֹ שְׁבוּעָה.

יב. הָיוּ שְׁלוֹשָׁה נוֹשִׁין מָנָה מָנָה בְּאַחַד, וְכִפֹּר בָּהֶן לֹא יִהְיֶה אֶחָד תּוֹבֵעַ, וּשְׁנַיִם מְעִידִים, וְכִשְׂיֻצִּיאוֹ מִמֶּנּוּ, יִחְלְקוּ. וְעַל דְּבָרִים אֵלּוּ וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן, הִזְהִיר הַפְּתוּב וְאָמַר "מִדְּבַר-שֶׁקֶר, תִּרְחֹק" (שְׁמוֹת כג, ז).